
SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ IN EU PROJEKTI

Nina Zdravič Polič

211

Uvod

Na strokovnem posvetovanju IX. zborovanje Slovenskega muzejskega društva, ki se je odvijalo oktobra 2007 v Slovenj Gradcu, je Slovenski etnografski muzej v okviru teme »Evropski skladi in mednarodni projekti« predstavil svoje dosedanje izkušnje.

Slovenski etnografski muzej je od začetka devetdesetih let 20. stoletja, predvsem pa v zadnjem desetletju, vedno bolj navzoč v mednarodni strokovni javnosti – s sodelovanjem v raznih delovnih skupinah in mednarodnih odborih, z individualnimi udeležbami na mednarodnih tematskih posvetih, z objavami v mednarodnih zbornikih in drugih strokovnih izdajah, z mednarodno razstavno dejavnostjo, z bogato mednarodno med institucionalno izmenjavo publikacij, s plodnimi osebnimi stiki med posameznimi kustosi in raziskovalci in med muzeji po Evropi ter je nenazadnje opazen partner v projektih Evropske unije oziroma Evropske komisije, v devetdesetih letih še posebej v programu Raphael. Programi Kaleidoscope za spodbujanje umetniške in kulturne ustvarjalnosti, Ariane za književno ustvarjalnost in prevode in Raphael, namenjen področju kulturne dediščine, so potekali med letoma 1997 in 1999.

V Raphael so sodili na primer raziskovalni projekti v zvezi s podobnostmi in raznolikostmi evropske kulturne dediščine.

Slovenski etnografski muzej in program Raphael: 1997–1998

1. SEM je sodeloval s Finsko (glavni koordinator projekta), Italijo in Švedsko pri projektu **Linen on NET, The Common Roots od the European Linen Patterns** (Platno na mreži, Skupne korenine evropskih platnenih vzorcev) kot partner iz Slovenije, takrat države s statusom pridružene članice v EU.

Linen on Net je bil uspešen v vseh pogledih – v pridobivanju mednarodnih delovnih izkušenj, v izmenjavi znanj, v promocijskem in finančnem smislu. Sad projekta pa je bil izid reprezentančnega zbornika referatov v angleščini in jezikih udeleženi držav v projektu, ki je izšel junija 1999.

2. Leta 1997 se je SEM odzval še na eno vabilo za sodelovanje v EU projektu Raphael na temo **Uvajanje in evolucija pluga in njegov vpliv na družbeni in gospodarski razvoj v Evropi**, ki pa je bil s strani Bruslja zavrnjen.

3. 1998 (november): program **Eccos - Ouverture**

Na vabilo Italijanov se je SEM odzval z željo po sodelovanju v triletnem projektu **Dynamical Workshop Museum** (razvijanje profesionalizma na osnovi tradicionalne umetnosti in obrti), toda projekt ni bil sprejet.

4. 1999 (marec). EU je s planom Action 3 a do junija 2001 podaljšala program Raphael za določene projekte. Zaznamuje ga začetek novega Raphaelovega projekta **Virtual European Textile Heritage Sites Itineraries** (Virtualni vodnik za potovanja po evropskih mestih tekstilne dediščine), ki je nastal na pobudo koordinatorja ETN (European Textile Network). Ta triletni projekt desetice iz različnih muzejskih ustanov desetih držav (Nizozemska, Italija, Nemčija, Finska, Avstrija, Portugalska, Anglija, Rusija in Slovenija s Slovenskim etnografskim muzejem) je EU podprla. Obrodil je vrsto sadov: danes zelo obiskane virtualne tekstilne evropske poti na spletnih straneh www.ETN-net.org, z na zemljevidu začrtanimi tekstilnimi zbirkami Slovenskega etnografskega muzeja in drugimi slovenskimi muzeji, s spremljajočo publikacijo in CD-jem (delno povzeto po mag. *Inja Smerdel*, Zbornik referatov, SMD, 1999).

5. NET – Evropska mreža etnografskih muzejev

Leta 1999 je Slovenski etnografski muzej uredil in tiskal zbornik referatov 3. generalne konference NET-a, ki je bila v belgijskem Namurju februarja 1999, s finančno podporo EU programa Raphael.

Raziskovalni program Framework 5: Projekt Museums

Slovenski Etnografski muzej je bil od leta 1999 do 2002 vključen v EU projekt **Museums**, ki ga je podprla Evropska komisija v okviru 5. okvirnega programa oz. raziskovalnega programa **Obnovljivi viri energije**. V projektu **Museums Energy Efficiency and Sustainability in Retrofitted and New Museums** je sodelovalo osem različnih muzejskih projektov iz cele Evrope (novogradnje, obnove, spremembe namembnosti). Projekt je uvajal, preizkušal nove in inovativne tehnologije s področja energetske učinkovitosti in prispeval k zmanjšanju porabe energije in emisij CO₂ v Evropi. Ob njem je nastalo osem brošur o ukrepih v vsakem muzeju in tri številke publikacije *Newsletter*. V Sloveniji je projekt vodila Katedra za stavbe in konstrukcijske elemente na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani. V razstavnih hiši SEM so potekale večletne meritve, testiranje in simulacija oz. preizkušanje grelno-hladilnih panelov, svetlobe, prezračevanja itd.

Po letu 2000 do danes

Z letom 2000 je prej omenjene programe nadomestil en sam finančni in programski instrument za kulturno sodelovanje, imenovan **Kultura 2000**, najprej za obdobje 2000–2004, potem za obdobje od 2007–2010. Predvsem slednji odpira vrsto programov in možnosti za čezmejno sodelovanje, za spoštovanje raznolikosti, za spodbujanje

kulturnega razvoja, sklepanje bilateralnih in multilateralnih sporazumov, pospeševanje ustvarjalne kulture na vseh nivojih, priznavanje kulturnih pravic z namenom zagotoviti učinkovito integracijo kulturnih vidikov v akcije in dostopnost do kulture in njenih vrednot v Evropi.

2005: Alice's Island – Migracije med spominom in bodočnostjo

SEM se je odzval kot soorganizator na vabilo Italije in skupaj z Belgijo in Švedsko pripravil projekt, ki ni bil sprejet.

2006: Projekt Lace a European Network (Klekljana čipka)

V okviru programa **Sokrates – Gruntvig 2**, namenjenega izobraževanju in kulturi, je sodelovalo pet evropskih držav – Italija, Francija, Nemčija, Slovenija in Španija. Slovenijo so zastopali Muzej Idrija in Čipkarska šola Idrija, Slovenski etnografski muzej pa je sodeloval z vzorci pečnih čipk. Rezultat projekta je publikacija z obravnavo razvoja čipkarske dejavnosti v lokalnem okolju s posebnim poglavjem namenjenim vzorcem in risbam.

213

2006/2007: Projekt Digitalizacija etnološke dediščine: Razpis Službe za evropske zadeve RS: Finančni mehanizem EGP in Norveški finančni mehanizem 2004–2009:

SEM se je leta 2007 na ta razpis prijavil skupaj z Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo na FF Univerze v Ljubljani (priprave so se začele 2006) in Muzejem Velenje. Rezultat še ni znan.

2007: Projekt Dress and Identity – Program Gruntvig 2

SEM se je na vabilo Italije (Univerza Udine) prijavil k projektu. Odgovora iz Bruslja še ni.

2007: Projekt Iterreg: Noše – Iskanje sledov regionalne oblačilne kulture v prostoru Alpe Jadran

Simpozij v Celovcu: države udeleženke Avstrija, Italija, Slovenija.

2007: Program/projekt EARTH: European Science Foundation

SEM je 2007 s svojo raziskovalko mag. Injo Smerdel na povabilo ESF (ki vabi k projektom le izbrane posamezne raziskovalce) začel sodelovati pri programu **EARTH** (Early Agricultural Remnants and Technical Heritage. Program EARTH teče že od leta 2004 in bo trajal do leta 2009.

Druge oblike evropskih in mednarodnih sodelovanj

Slovenski etnografski muzej je prek strokovnjakov aktivno udeležen in prisoten v delovnih procesih raznih mednarodnih združenj. Na primer: v **INHH** (International Network for the History of Homoeopathy) je članica *dr. Nena Židov*, ki je vključena v program Slovenska Identiteta v kontekstu evropskega in globalnega prostora; v **AEMI** (Association of European Migration Institutions) je članica *mag. Daša Koprivec*, ki posredno sodeluje tudi v EU projektu AEMI Migration Heritage Route.

Direktorica SEM *Bojana Rogelj Škafar* je članica **EEMDG – Združenja direktorjev evropskih etnografskih muzejev**. Omeniti pa je treba tudi **ICOM Slovenija** s sedežem v Slovenskem etnografskem muzeju, ki ga zastopa *Nina Zdravič Polič* in ki sodeluje v

številnih evropskih regionalnih projektih in prek svojih funkcionarjev mednarodnih odborov v medcelinskih programih s področja kulturne dediščine.

Zaključek

Za konec je že ob hitri SWOT analizi mogoče reči, da prinaša sodelovanje v evropskih in drugih mednarodnih projektih vrsto pozitivnih in tudi negativnih oz. manj dobrih stvari. Da je takšna oblika mednarodnih/evropskih sodelovanj dandanes v Sloveniji, kar nekaj let polnopravni članici EU, vsekakor nujno dejstvo, ki se mu ne da in tudi ne gre izogniti. V določenih primerih se zdi celo, da nekateri mednarodni umetniški, muzejski, izobraževalni, raziskovalni idr. projekti postajajo vedno bolj odvisni od sredstev, pridobljenih iz evropskih skladov oz. programov.

214

Tega se nedvomno zaveda tudi nacionalna politika, ki je za zagotovitev pretoka informacij o EU programih v Sloveniji ustanovila kar nekaj t. i. informativnih točk. Negativno dejstvo pa je, da ustanovitelj (primer muzejev, ki jih podpira država) do danes ni zagotovil sistema in mehanizma kriterijev za zagonska sredstva oz. finančni delež, ki ga mora prikazati vsak aktivni član v EU projektu in ki ne zadostuje za pokritje deleža vloženega dela.

Primanjkuje pa tudi primernih kadrov, usposobljenih, izkušenih koordinatorjev ali sooorganizatorjev tovrstnih projektov. Problem je še pomanjkanje časa, saj je te zahtevne projekte skoraj nemogoče izvajati vzporedno z rednim delovnim procesom. Poleg tega pa je nujno dobro znanje jezika (angleščine ali francoščine), saj je potrebno osvojiti posebno terminologijo EU. V Sloveniji se sicer pojavljajo posamezne agencije, ki ponujajo tovrstne usluge, za kar pa je zopet treba predvideti finančna sredstva. Vse te negativne plati pa vseeno lahko zasenčijo tiste pozitivne, s poudarkom na komunikacijskem procesu, ki se sproži ob mednarodnem evropskem sodelovanju in prinaša zadovoljstvo in strokovne rezultate, nove mednarodne delovne izkušnje, nove izzive in ideje, pretok informacij, nova znanja, promocijo slovenske kulturne dediščine, finančne vire ...